

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy
M. D. Rettigové 4, 116 30 Praha 1

Základy plošné tvorby 1

vyučující: MgA. Pavla Gajdošíková Ph.D.

Kurz se zaměřuje na ateliérovou výuku, která reflektuje plošné vnímání uměleckého díla. Je prvním představením a setkáním studentů s historickými i současnými tendencemi ve výtvarném umění a jeho následnou transformací do pedagogického procesu. V tomto kurzu si studenti osvojí základní principy plošné tvorby, především kresby a malby, začlení ji do teoretického kontextu. Studenti prostřednictvím získaných dovedností rozvíjí schopnost výtvarného vidění, myšlení a vnímání plošného zobrazování. Výsledkem kurzu je prezentace vlastní výstavy nebo autorského portfolio studentů. Součástí celého procesu práce studentů je průběžná reflexe a sebehodnocení výtvarného procesu, který zároveň pomáhá pochopit autorskou tvorbu z pozice výtvarného pedagoga. Pochopení a zařazení vlastní tvorby do kontextu současného umění, prostřednictvím návštěvy výstavy v galerijní instituci. Kurz se zaměřuje na komplexní transformaci tacitní znalosti získané během ateliérové výuky do pedagogické praxe. Cílem kurzu je seznámit se a následně pochopit základní funkce výtvarného výrazu ve výtvarném umění a ve vlastní tvorbě. A následně transformovat získané praktické znalosti a výtvarné dovednosti do didaktických kompetencí učitele.

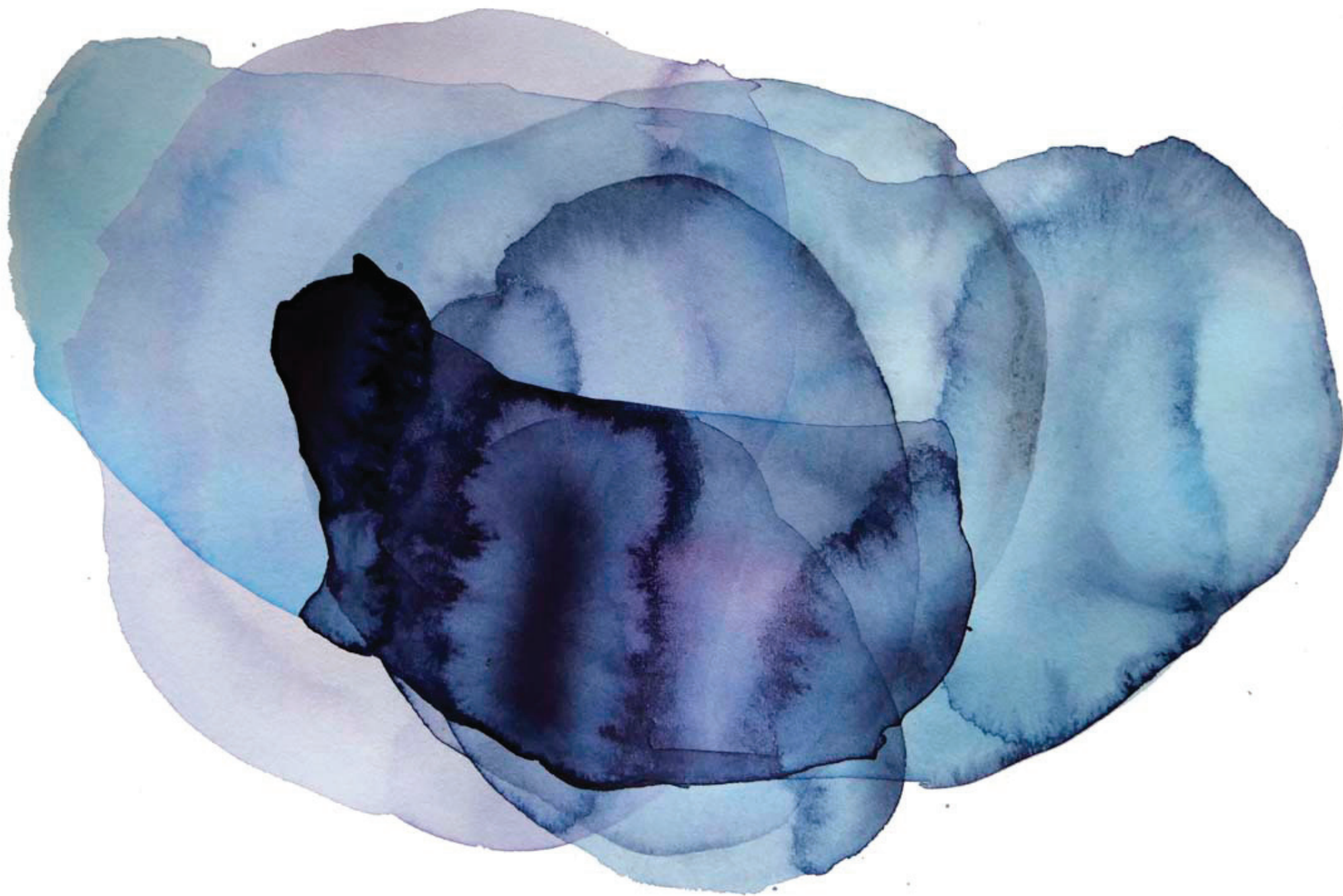
Krajina kolem nás

Sylabus se může měnit dle aktuální situace:

1. Krajina jako hlavní téma - návštěva výstavy
2. Krajina kolem nás (kresba)
3. Krajina v nás (akvarel)
4. Krajina v nás (akvarel)
5. Reakce na výstavu- interpretace
6. Individuální pokračování v tématu
7. Člověk v krajině (malba)
8. Člověk v krajině (malba)
9. Industriální krajina
10. Prezentace vybraného umělce
11. Didaktické využití tématu
12. Poslední společné setkání- prezentace

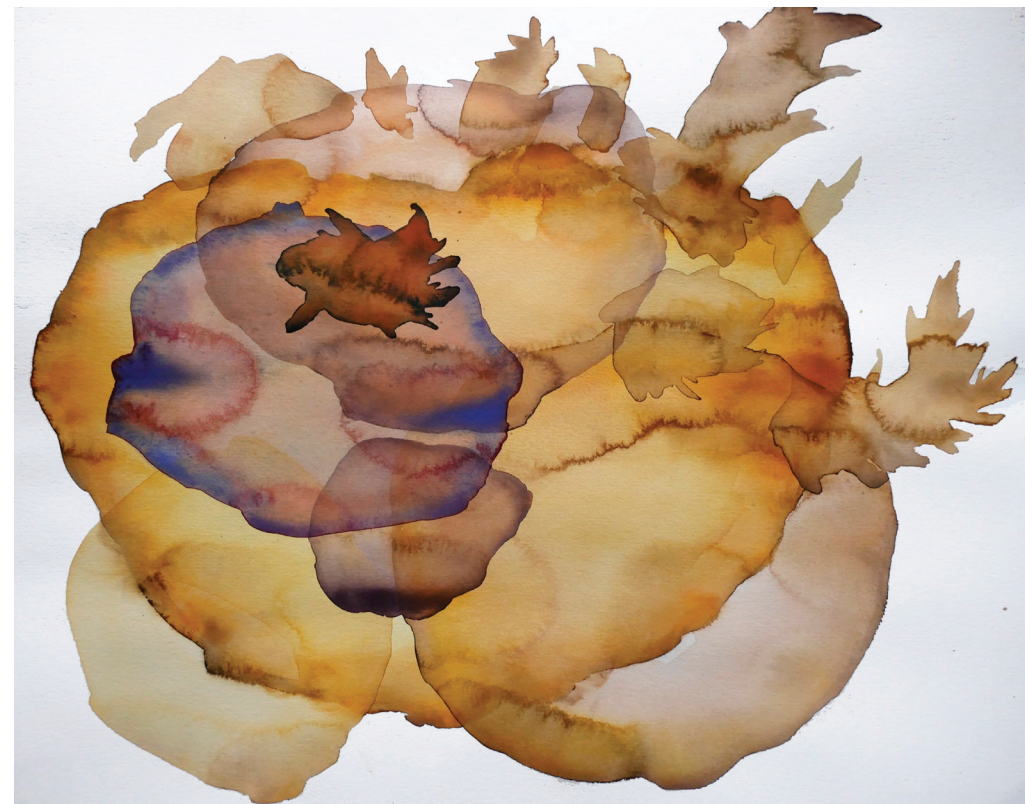
Krajina v lazurách,
Pavla Gajdošíková
www.pavlagajdosikova.com

Pavla Gajdošíková

Josef Bolf

<https://josefbolf.net/>

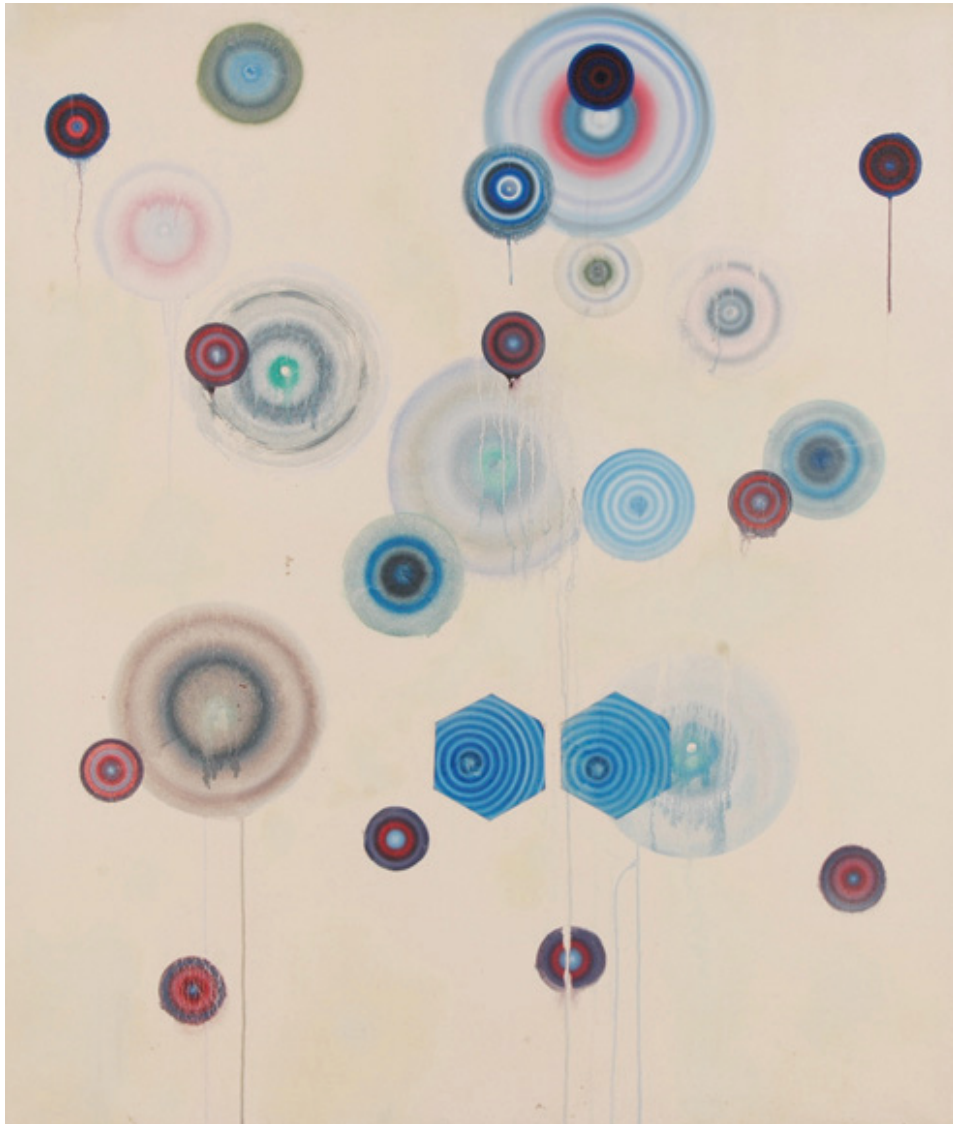

Daniel Pitín

<https://huntkastner.com/artists/daniel-pitin/>

Petr Pastrňák

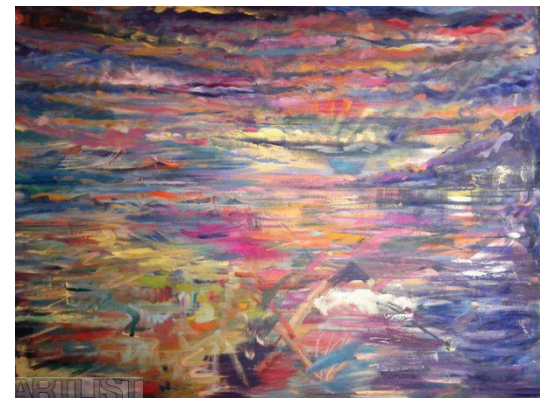
<http://www.petrpastrnak.cz/>

Otto Placht

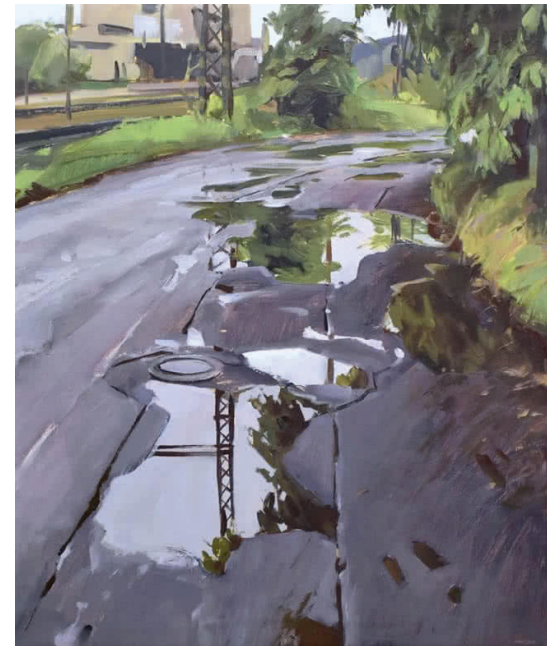
<https://www.artlist.cz/otto-placht-414/>

Současná česká krajina

<https://www.artmap.cz/soucasna-ceska-krajina-krajinomalba-a-jine-cesty-ke-krajine/>

Ke splnění kurzu:

- aktivní účast na prezenčních nebo online setkáních
- splnění zadaných úkolů, reflektivní komentář (min. rozsah 2 normostrany)
- prezentace vybraného umělce

Zpracování zadaných úkolů do elektronické podoby (vytvoření vlastního PDF),
zaslání či uložení tohoto souboru na požadované médium (Microsoft Teams) do 20. 1. 2022

Kvalitně vyfocené a upravené artefakty budou doplněny reflexivním komentářem, který bude popisovat proces tvorby. Soubor ne větší než 20 MB.

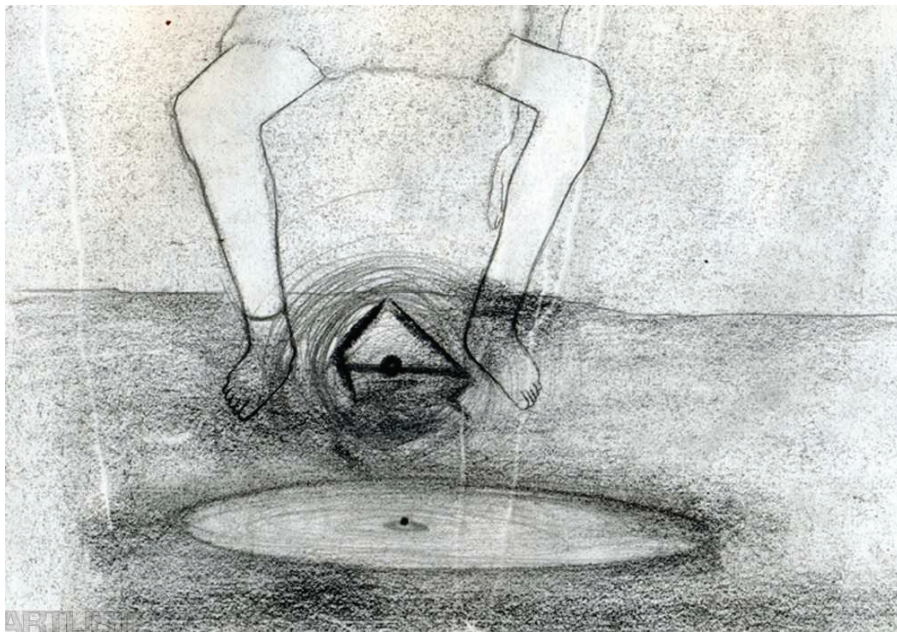
Nikola Čulík

2005–2011 AVU, Praha (ateliéry kresby J. Svobodové,
konceptuální tvorby M. Šejna a experimentální grafiky V. Kokolii)

Inspiraci čerpá převážně z autentických událostí. Tvorba Nikoly Čulíka je charakteristická nejen zaujetím kresbou, ale také expanzí do dalších médií - instalace, malby, performance, poezie a také do oblasti kurátorství. Jistou dávku zvědavosti aplikuje také na diváky a to formou tvůrčího experimentu a performance. Jeho kresby jsou rozpoznatelné jak intimním charakterem, tak konceptuálním přesahem. Emocionálně silné kresby vznikají klasicky za pomoci tužky a papíru, mnohdy jsou doplněné doprovodnými kresbami a texty na zdech.

V kresebném projevu Nikoly Čulíka jsou znatelné dvě linie. V první linii je Čulíkova kresba charakteristická tvorbou nekonečných sérií malého formátu, kde projektuje svoji imaginaci a reflektuje každodenní události. V druhé linii si je vědom technického zdokonalování kresby a pravidelně vytváří studie reality. V Čulíkově tvorbě má nezastupitelné místo prolínání života a tvorby. Jeho inspirací jsou ale také obecné sociálně-politické události, které si projektuje do osobních příběhů.

Řeka je tvor, hýbe se a dýchá, 21 x 30 cm, tužka na papíře, 2011

V jezeře je voda, 21 x 30 cm, tužka na papíře, 2011

Současná kresba

Fenomén kresby a její různé aspekty v současné tvorbě mladých českých (potažmo slovenských) umělců je kvalitně pojat v knize *Postkonceptuální přesahy v české kresbě* editorky Lenky Sýkové . Přináší teoretický pohled na vývoj české kresby v letech 2000–2015.

Heroes, kresba na papíře, 21 x 30 cm, 2005

MIRA GÁBEROVÁ Slavomíra Ondrušová

Mira Gáberová (1979) se pohybuje v různých výtvarných polohách. Je laureátkou Ceny Oskára Čepana 2012. Věnuje se videu, objektu, pracuje s instalací, blízko jsou jí také malba, fotografie a kresba – médium, se kterým intenzivně pracuje a intermedializuje ho. Většina jejích prací jsou z určitého hlediska i performativní gesta, často s přesahem do participativní akce, videa či public-artu, anebo, právě naopak, introspektivně reagují na izolované podněty z autorčina osobního života.

Kresba tvoří důležitý vyjadřovací prvek v celé linii její tvorby, objevuje se u ní jako stopa na papíru uchováající ideový záznam, finální dílo ve své celistvé výpovědi, prostředek vyrovnávání se s každodenností a životními úskalími, anebo ji používá jako nástroj komunikace silných osobních zážitků směrem k divákovi.

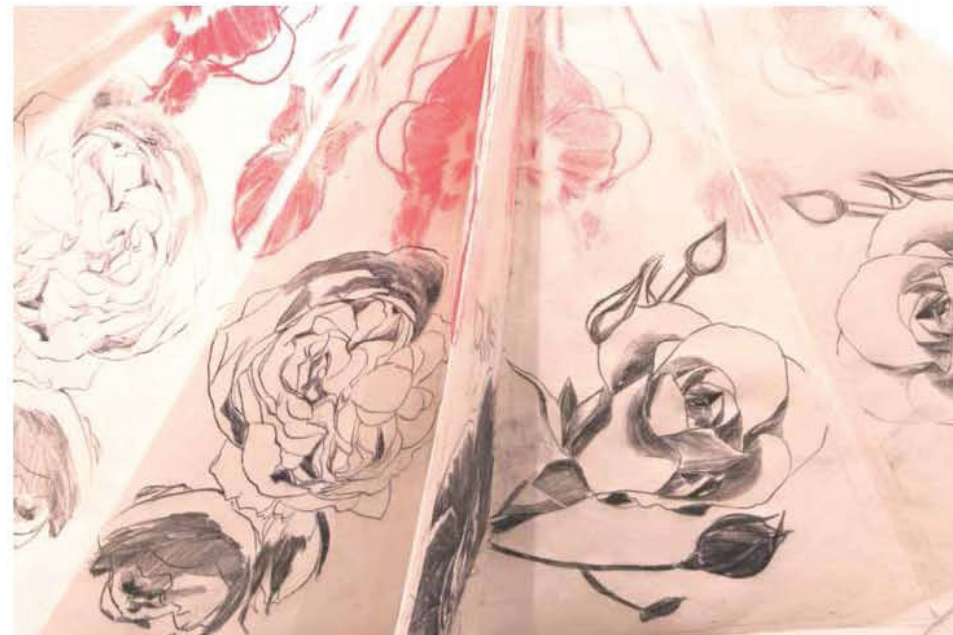
V jejích starších kreslených pracích (*Heroes*, 2005 a *Ikea*, 2006) se objevuje humorný prvek. Mira Gáberová experimentuje a hraje si se zaužívanými vizuálními ikonami – návod na složení nábytku z Ikea bere jako omalovánku a kreslením se snaží přivlastnit si objekty. Nebo knižní reprodukce antických soch hrdinů, kterým navrácí mužnost tím, že je dokresluje ve snaze změnit naše zaužívané vidění věcí. V dalších dílech se inspirovat flórou – rostlinstvem, které kreslí, stříhá, a tak množí (*Cut out Flora*, 2004). Známé jsou i její vrstvené časové kresby, ve kterých kopíruje různorodé motivy (*Copy Drawings*, od 2007).

Určitým způsobem flóra, reprezentující živost, vitalitu a růst, ale také smutek či vzpomínku, ji fascinuje dodnes. Ve svých posledních pracích (*I have become a mirror, All Flowers of the World for the One*, 2014) kreslí, otiskuje, množí růže a „všecky květy světa“ a tak se, v intimním procesu kreslení, vyrovnává se ztrátou vlastní matky. Skládané papíry přitom samy vytvářejí objekty – květy na stěnách, které vystupují do prostoru a tím se o to více díváka dotýkají.

Studium:

2000–2006 Vysoká škola výtvarných umění v Bratislavě, Slovenská republika (Ateliér malby a nových médií Daniela Fischera)

<http://miragaberova.org/com>

I have become a mirror, All Flowers of the World for the One, kresba, objekt, variabilní velikost, 2014

Současná malba

3.2. Jak namalovat postkonceptuální obraz?

V souladu s výše nastíněným formátem může následující seznam posloužit jako přehled zvyklostí nebo rozpoznávacích znaků doprovázejících formu „postkonceptuálního obrazu“:

1 Postkonceptuální práce v malířství jsou vytvářeny ve vědomém vztahu k dosavadnímu historickému formování média malby, konceptuálních směrů, uměleckého provozu a potažmo současné teorie umění. Sledujeme u nich hybridní formu, kterou lze jak pozorovat tak číst.

2 Postkonceptuální obraz často vzniká za pomoci technických či mediálních obrazů (fotografie, počítačová grafika, videoprojekce ad.) a pomocí tzv. postprodukce. Jeho formy a nakonec i výklad jsou tímto výrobním postupem již v samotném základu vzniku díla principiálně ovlivněny.

3 Postkonceptuální obraz je spojen s využitím netradičních materiálů, technologií, nových verzí adjustace, technologického zpracování či komplexních instalací včetně hledání nových cest uvedení díla do výstavního kontextu.

4 Hranice mezi konceptuálním a postkonceptuálním obrazem je běžně rozostřena odbouráváním rukopisu, který by vymezoval příslušnost k určitému datu. Samotní tvůrci se vědomě vystavují podezření z eklekticismu či možnému uvíznutí v bezcílném opakování již proběhlých uměleckých postupů. Bez znalosti kontextu vzniku díla je nemožné dílo obhájit či interpretovat, ale prakticky ani plnohodnotně vnímat či smysluplně vystavovat. Díla této skupiny vznikají s vědomím autorského rizika, že nemusí být běžným divákem plně dekodována.

5 Současná postkonceptuální díla v protikladu ke konceptuálním zvyklostem šedesátých a sedmdesátých let (symbolizujících pokusy o vytvoření univerzálního výkladu umění skrze

myšlenku) výrazně akcentují osobnost a individualitu autora. Ve stejný okamžik platí, že motivy či vizuální inspirace včetně zpracovávané látky více než kdy jindy v historii reagují na celospolečenské kulturní, geopolitické a sociální změny. Vytvářejí tak globální rámec interpretace, který je ovšem nezbytně nutné číst v disciplinárním a lokálním kontextu.⁹³

6 Samotná role, funkce a oprávněnost tvořit současné umění je v procesu postkonceptuální tvorby často programově zpochybňována.⁹⁴

7 Systematizace výrobních procesů, opakování zavedených metod a zmnožení výstupů tvorby vede v dlouhodobém horizontu k legitimizaci prakticky jakéhokoli díla. Nezbytnou součástí prosazení díla je možnost jeho ukotvení v rámci lokální sociální sítě a regionálního dění. Mluvíme o nezbytnosti vytvoření silné umělecké značky.

8 Mezi uměleckým záměrem, schopností diváka vnímat předkládané dílo a kontinuálním výkladem je vždy dostatečný prostor pro deformaci původní myšlenky. S novými pohledy přicházejí nové interpretace.

9 Jediným českým skupinovým programem v současném malířství je žádný program nemít.⁹⁵

[Obr. 21, 22]

93 Srov. Tomáš POSPISZYL, „Umění z druhé strany oceánu“, in: Tomáš POSPISZYL (ed.), *Před obrazem*, Praha: OSVU, 1998, s. 29.

94 Podle Baudrillarda je ovšem i ironie součástí uměleckého spiknutí. Srov. BAUDRILLARD, *The Conspiracy of Art*, s. 27.

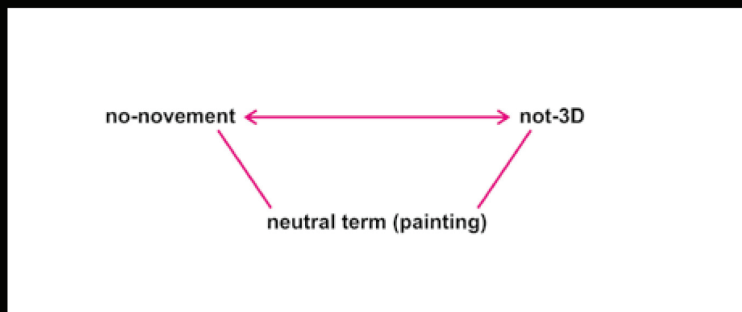
95 Vybrané konstatace je třeba brát za obecné. „Nejprogramovější skupinou“ jsou představitelé Prague Stuckistism (Robert Janás, Jiří Hauschka, Filip Kudrnáček, Markéta Urbanová, Jaroslav Valečka, Lukáš Orlita, Matin Salajka, Jan Spěváček a Jaromír Švejdlík aka Jaromír 99), kteří se ovšem po vzoru britských zakladatelů Billa Childise a Charlese Thompsona vymezují právě proti konceptuálním přístupům v malbě. Za zmínku pak stojí i skupina OBR založená v roce 2006 studenty a absolventy pražských ateliérů Stanislava Divíše a Michaela Rittsteina (Josef Achrer, David Hanvald, Martin Krajc, Ondřej Maleček, Karel Štědrý). I v tomto případě je však program více „otcem myšlenky, než reálné stanovením uměleckým obsahem“.

2.4.
Ztraceno v překladu
(Expanded Painting)

[Obr. 14] Fareseův diagram

Zdroj: <http://www.janushead.org/7-2/Fares.pdf>

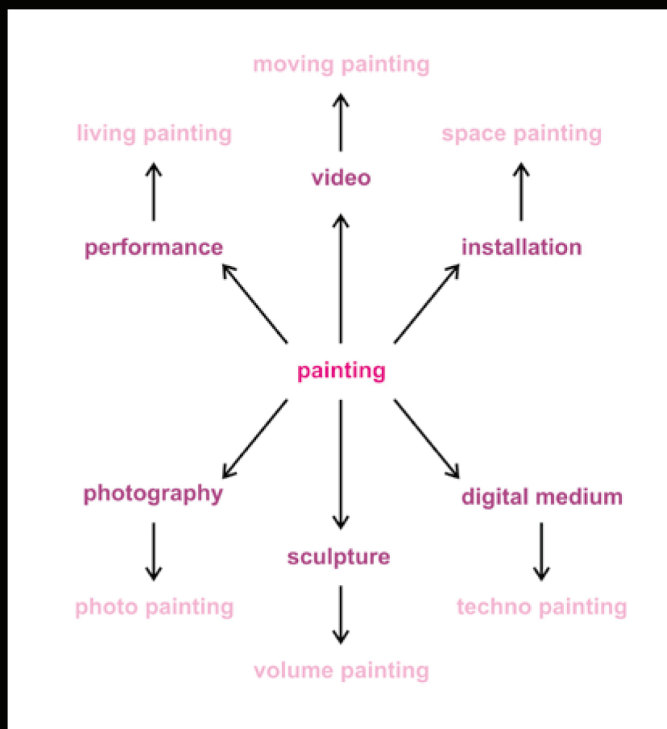
"Běžná malba" bez pohybu a prostoru.

[Ob. 15] Obr. Postavení „rozšířené malby“ podle Baragána

Zdroj: http://www.cottelston.com/mashmiami_pop_essay.html

The Multiple Inclusion Diagram (MID) – Diagram zahrnující multiplikované možnosti malby.

zdroj: DUB, P. : *Vybrané postkonceptuální přesahy v současné české malbě*, 2012

Základní studijní literatura:

- BLÁHA, J., SLAVÍK, J. Průvodce výtvarným uměním V. Praha: SPL, Práce 1997.
EDWARD, Lucie-Smith. Artoday. PhaidonPress 1999
GOMBRICH, E. H. Příběh umění. Praha: Odeon, 1991.
LAMAČ, Miroslav. Myšlenky moderních malířů. Praha: Odeon 1989
LOSOS L: Malba, výtvarné techniky, Aventinum, 2010
ROESELOVÁ, V. Techniky ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, 1996. 1. vydání.
SÝKOROVÁ, Lenka, ed. Postkonceptuální přesahy v české kresbě. V Ústí nad Labem: Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, 2015
ŠAMŠULA, P. Obrazárna v hlavě 1-2. Praha: SPL Práce 1996. 1. vydání.
ZHOŘ I. Proměny soudobého výtvarného umění. Praha: SPN, 1992. 1. vydání

Základní literatura je k dispozici v Knihovně PedF UK, Knihovně Uměleckoprůmyslového muzea, Knihovně Celetná FF UK, na online databázích oborových časopisů IJETA (International Journal for Education through Art/ <https://www.intellectbooks.com/>), IJADE (International Journal of Art & Design Education/ <https://onlinelibrary.wiley.com/>).

Studijní opory jsou umístěny na <https://kvv.pedf.cuni.cz/KVV2-1.html>, v sekci STUDIUM

www.artmap.cz

www.artlist.cz